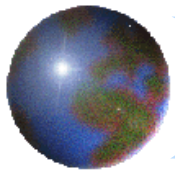

Floker eller Forløsning?

Helserettskonferansen 2022

26 september 2022

Werner Christie

Tre enkle strategiske spørsmål.....

✚ ***Hvor er jeg?***

- Å forstå (hvordan vi forstår) historien og konteksten!

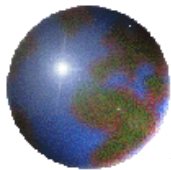
✚ ***Hva skjer*** (her og nå..)?

- Å forstå trendene, dynamikken.

✚ ***Hva bør vi gjøre?*** (Nå og fremover?)?

- Nye utfordringer > Nye visjoner?
- Å velge reaksjon og retning!

Mentale Modeller; Tenkemåter er Makt!

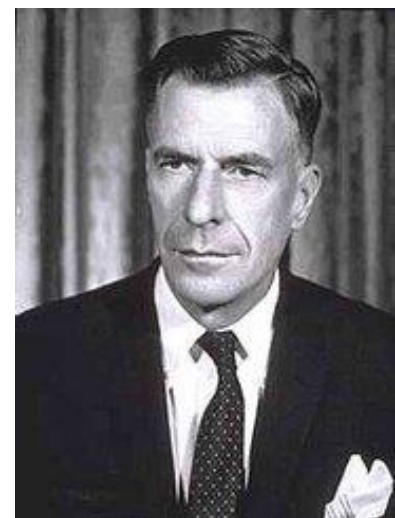
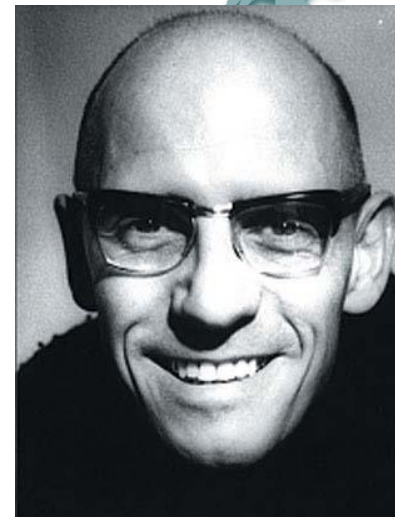
“ Governing mentality ...”;
Makten i de rådende oppfatningene...
(Fransk: Gouvernmentalité...)

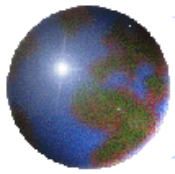
-Michel Foucault

Ref: Makt og Globaliseringsutredningen:
“Regjering I Norge” (2003)
Red: Iver B Neumann & Ole J Sending

“Problemet er ikke de nye ideene,
men å bli kvitt de gamle som
gjennom-syrer alle kroker i vårt
sinn...”

Jon Kenneth Galbraith

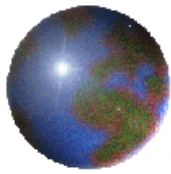

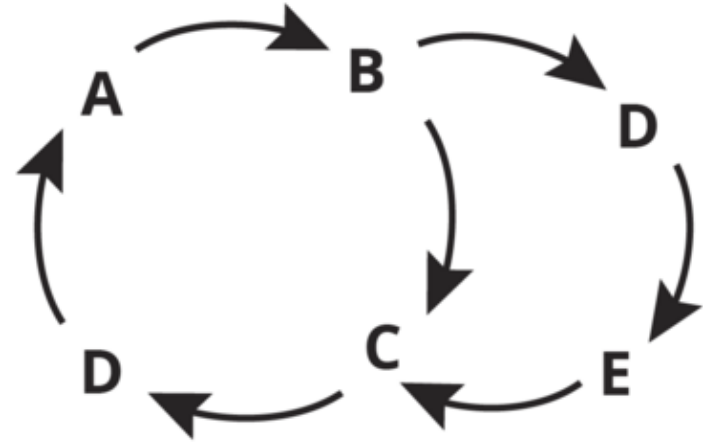
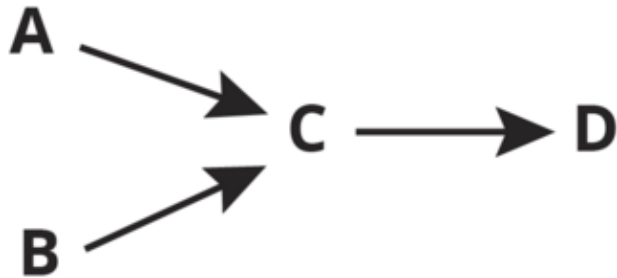
Forklare, forvalte eller forandre?

- ✦ Filosofer og forskerne *fortolker* verden.
- ✦ Byråkrater og systemer *forvalter* verden
- ✦ Det som skaper ny verdi er å *forandre* verden!
- ✦ PRAXIS er å handle, å virkeliggjøre en visjon.
- ✦ Praksis utvikler seg i lærende felleskap
- ✦ Forskning er destillert/systematisert erfaring!??
- ✦ Erfaringskompetanse er grunnleggende.
- ✦ Pasientenes erfaringer er primære!
- ✦ **Helseretten** er sementert helsepolitikk.
- ✦ Selv sement *forvitrer* over tid og må fornyes....

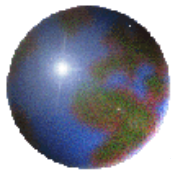

Reduksjonisme vs Systemtenkning

FLOKER – “Wicked Problems” - Oppstår pga:

- ***Forenklet problemforståelse (“Problemstilling”).***
- ***En-dimensjonale og en-veis løsnings strategier.***

Systemforståelse og Systemdynamikk, hva er det?

Motgift mot silotenking og enkle mentale modeller!

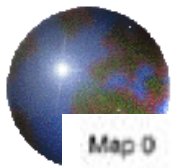
- ✦ **1 orden systemer: *VAKTMESTER* metaforen:**
 - ❖ Å *KONTROLLERE*, styre og bruke systemet
 - ❖ **KYBERNETIKK**

- ✦ **2 ordens systemer: *RØKTER* metaforen:**
 - ❖ Å *KULTIVERE* organismers tilpasning, trivsel og vekst!
 - ❖ **BIOLOGISKE og ØKOLOGISKE systemer**

- ✦ **3 ordens systemer: *DANNELSEs* – metaforen:**
 - ❖ **EGEN-UTVIKLING** av fosteret, barn, arter og samfunn
 - ❖ **ORGANISATORISKE systemer**
 - ❖ **POLITISKE systemer**

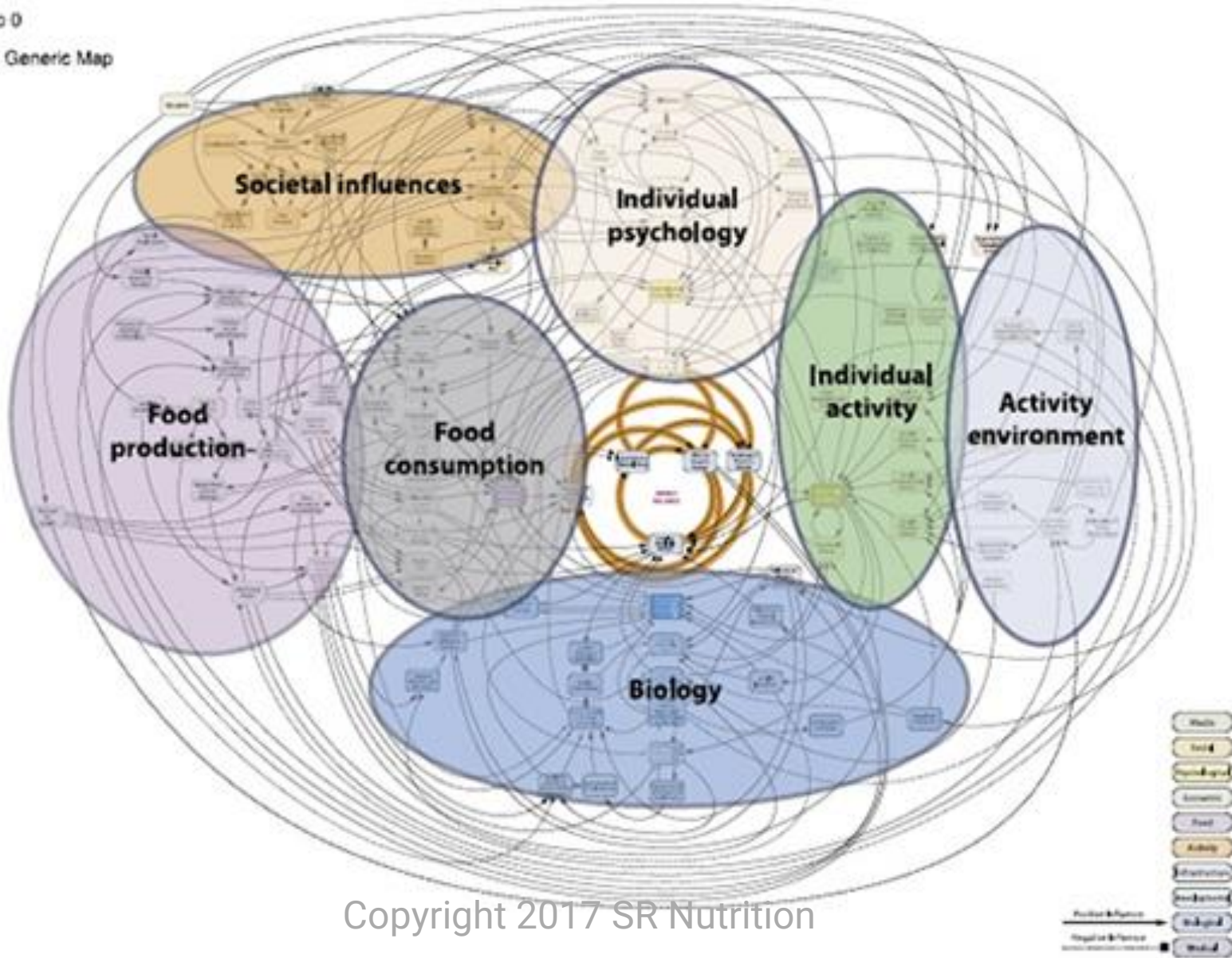

Å forstå overvekt som system

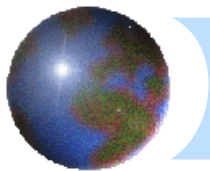

Map 0

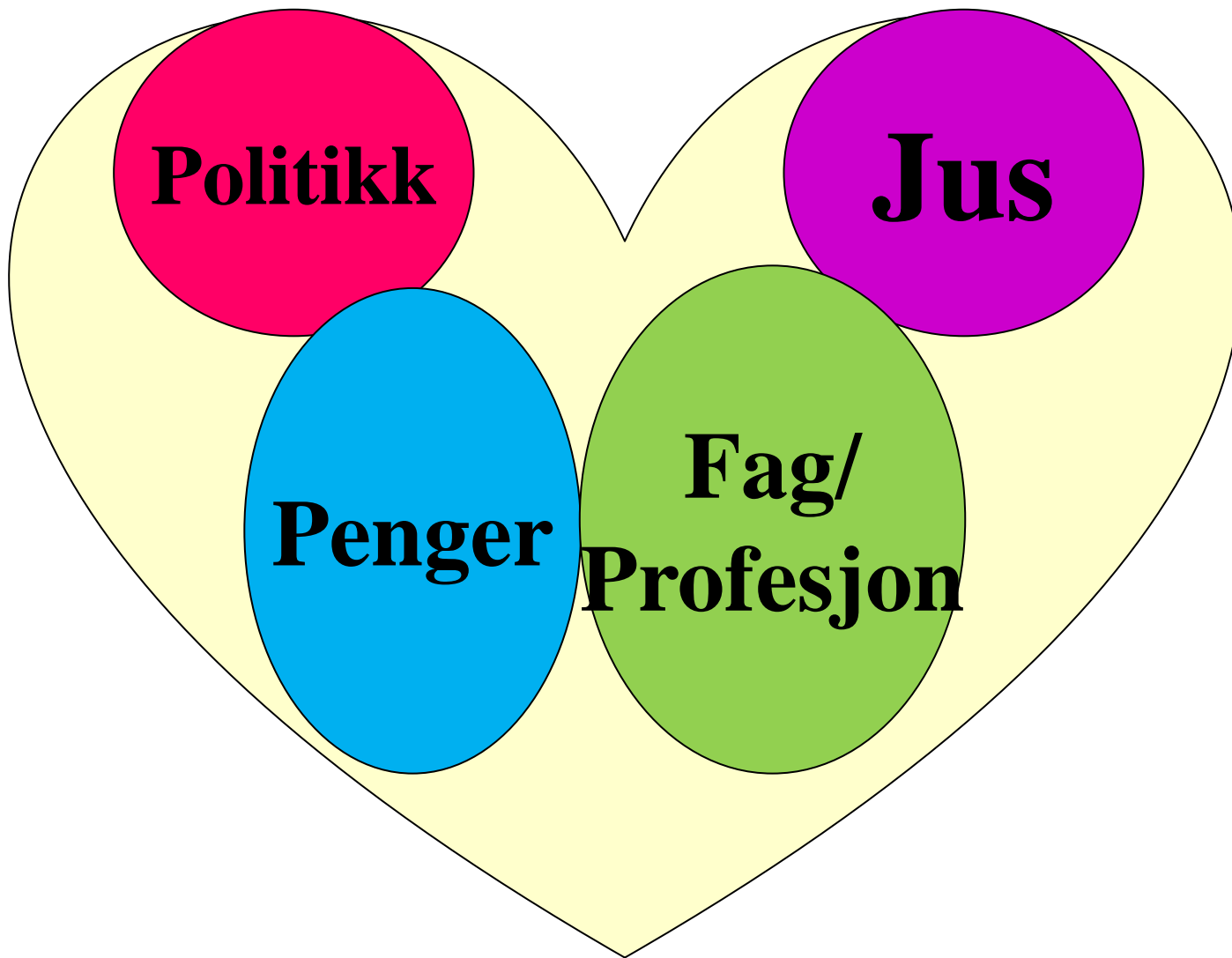
Full Generic Map

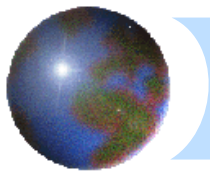

Copyright 2017 SR Nutrition

.... På samme lag?

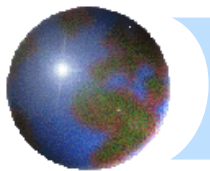

Politiske og faglige trender

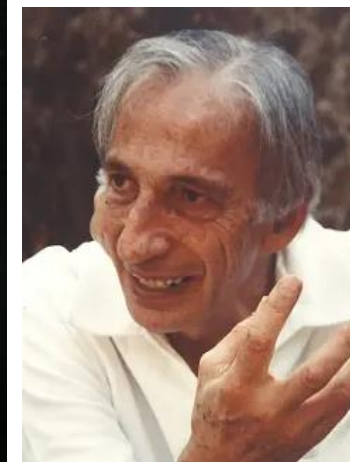
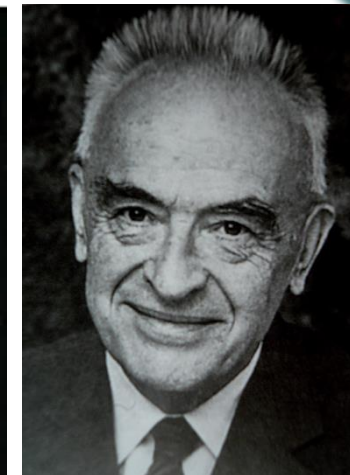
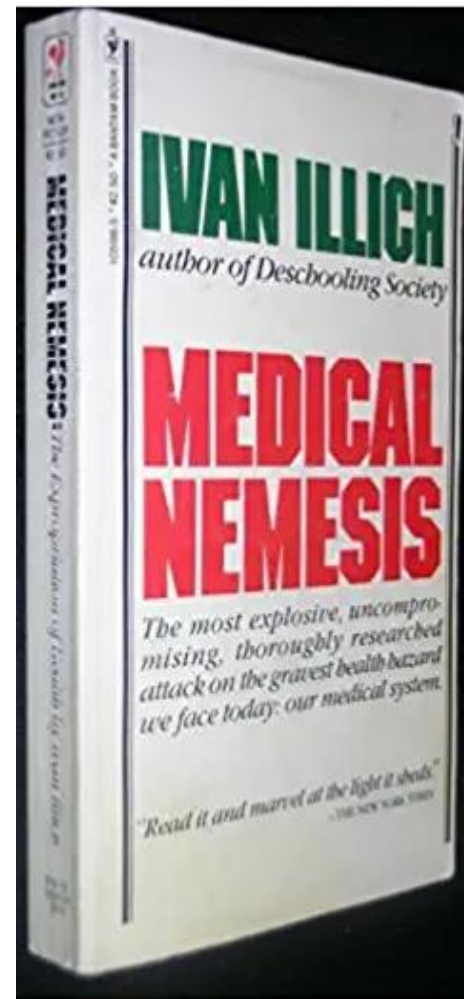
- ⊕ Statlig og spredt ansvar, faglig styring : >84
- ⊕ Politisk Styring, faglig samordning ; 84>
- ⊕ Målstyring? NPM? Eller : 8X >
- ⊕ Samarbeid og styring? 92>
- ⊕ Regionale strukturplaner, pasientforløp 92>
- ⊕ Regionale HelseForetak, Sykehus som foretak 02
- ⊕ Samhandlingsreform? Eller: Forhandlingsreform?
- ⊕ Tillitsreform? Fra NPM til NPG og New Synthesis
- *Implikasjoner for HelseJus og helserettspraksis??*

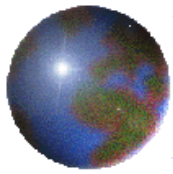

Profesjonsstyring 1950 - 84

- ✚ Politisk Ansvar -
Faglig styring:
 - ❑ Helsedirektør
 - ❑ Fylkesleger
 - ❑ Distriksleger
 - ❑ Helseråd
- ✚ Medisinsk Makt?
- ✚ Medikalisering?

1984: Kommune og fylkeshelsetjeneste

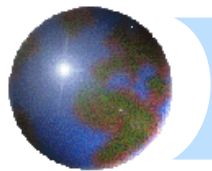

Fra fragmentering til ***Kommunehelsetjeneste:***

- Samlet helhetsansvar
- Samordnete tjenester
- Faglig integrering?
- Politisk styring
- Syke og aldershjem
- Behandling
- Forebygging
- Sosiale tjenester

Fra tilskudds-forvaltning til ***Fylkeshelsetjeneste:***

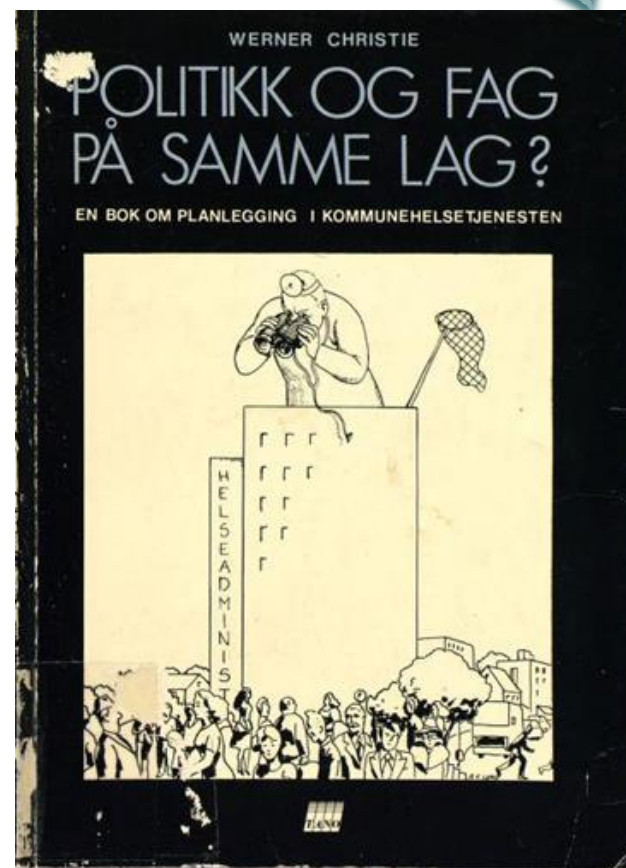
- Sykehus
- Spesialister
- Sykehusstruktur?
- Funksjonsfordeling?
 - Nærhet
 - Omsorg
 - Kompetanse

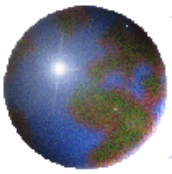
Politikk og Fag, på samme lag?

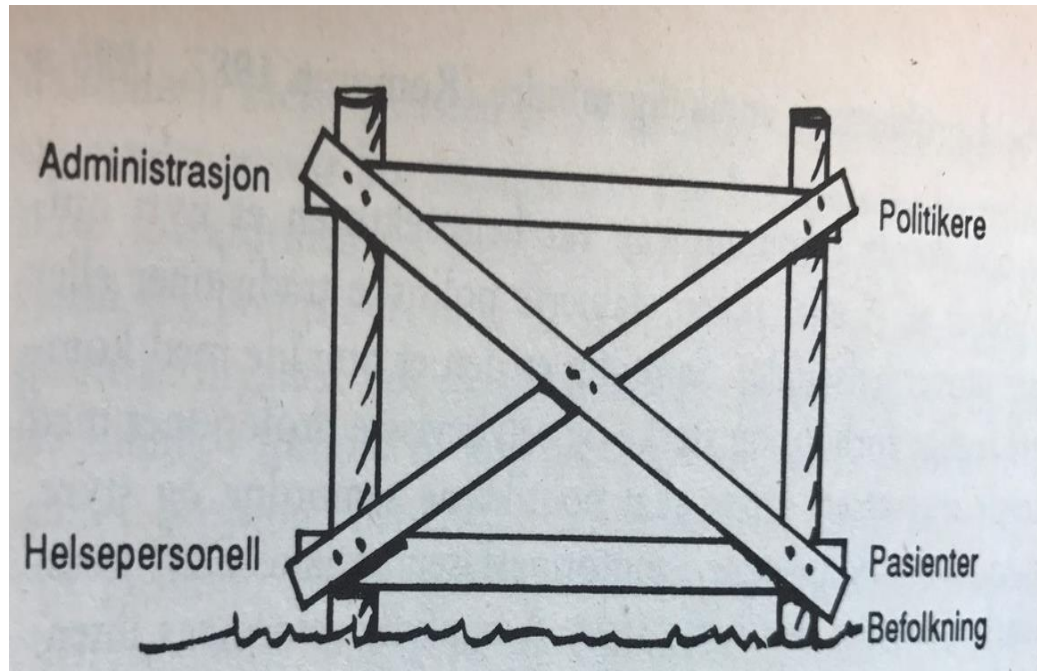
- ⊕ Planlegging; er en pedagogisk prosess
- ⊕ Faglige premisser – politiske verdivalg
- ⊕ Deliberativ problemløsning
- ⊕ Sammenlikningsdata
- ⊕ «The Visible Hand»
- Kvalitet
- Effekt
- Kostnadseffektivitet

<https://www.nb.no/nbsok/nb/6547c5b5e4b0e7587ee3736b907953bf?index=1#23>

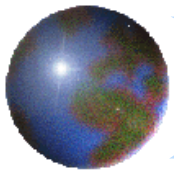

HELSEVESENETS KOMPLEKSITET – I SYSTEMDYNAMISK PERSPEKTIV.

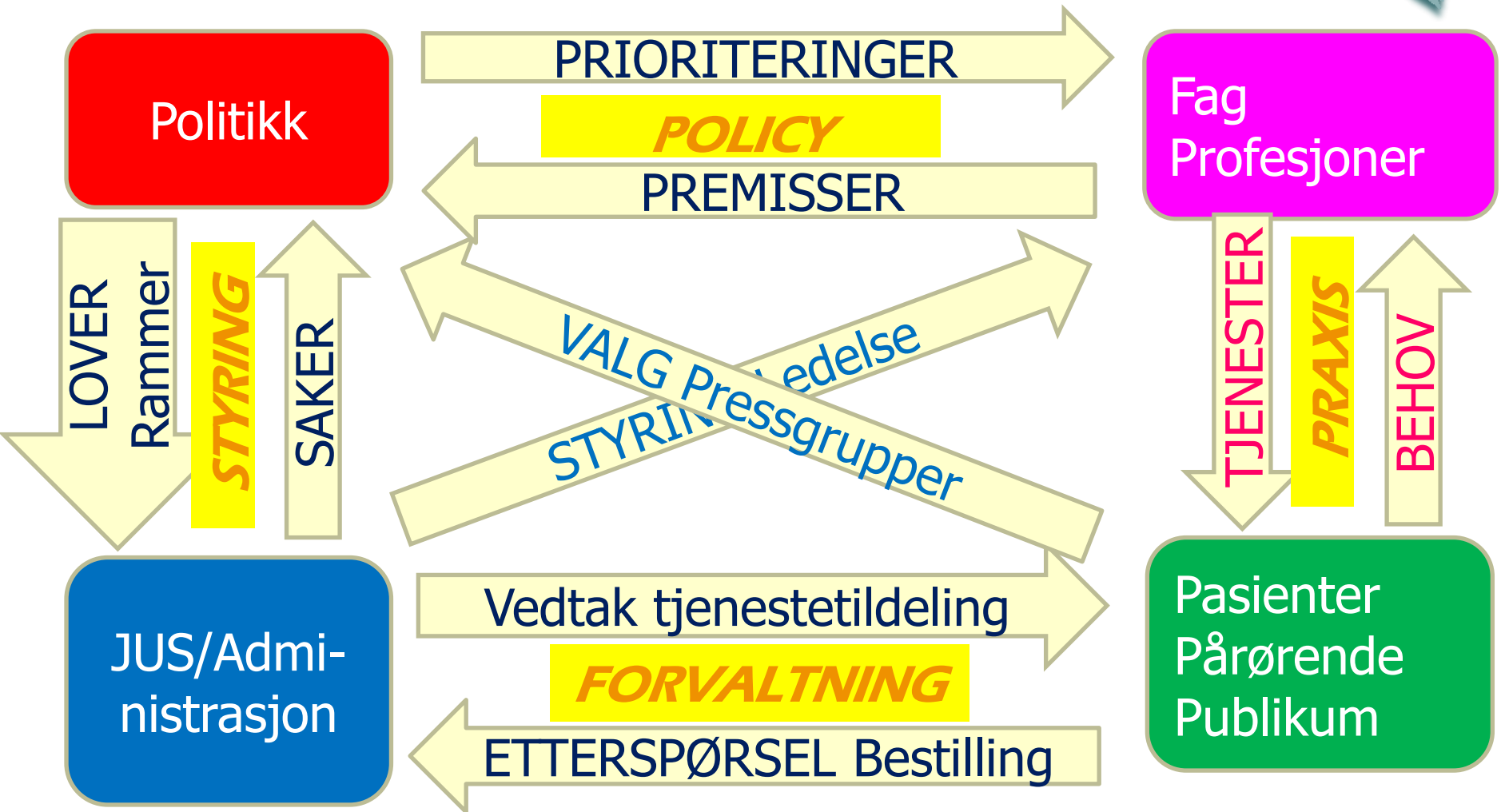
«Helsetjenesten er et «reisverk» der politikere, administrasjon, fagfolk og klienter utgjør hver sitt «hjørne» med hver sin oppgave. Så lenge det er gode forbindelser mellom hjørnene, er reisverket stabilt og kan tåle belastning. Om samholdet i eller mellom hjørnene svikter, svekkes hele strukturen .»

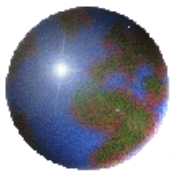
(Werner Christie, 1988).

Helsevesenets relasjoner

© W.H. Christie 1988/2021

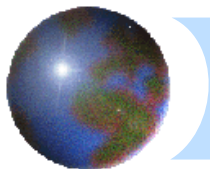
Planverktøy: Folkehelseprofiler

Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Elverum
Befolkning	1 Personer som bor alene, 45 år +	27,7	27,4	26,1	prosent	
	2 Andel i yrkesaktiv alder (16-66 år)	64	64	66	prosent	
Oppvekst og levekår	3 VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	76	76	80	prosent	
	4 Vedvarende løvinntekt, alle aldre	11,4	10,8	10,2	prosent	
	5 Inntektsulikhhet, P90/P10	2,6	2,6	2,8	-	
	6 Barn av enslige forsrgere	17,3	16,2	14,8	prosent	
	7 Mottakere av uførepensjon, 45-66 år	19,8	19,7	16,6	prosent (s,k)	
	8 Bor trangt, 0-17 år	15	14	19	prosent	
	9 Trives på skolen, 10. trinn	91	86	85	prosent (k)	
	10 Mobbes på skolen, 7. trinn	5	6,3	5,9	prosent (k)	
	11 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. tr.	21	23	23	prosent (k)	
	12 Gjennomføring i vdg. opplæring	77	77	78	prosent (k)	
	13 Troen på et lykkelig liv, Ungd. 2021	74	71	69	prosent (s,k)	
Miljø, skoleer og utfylbar	14 Drikkevann, hygienisk og stabilt	100	86	90	prosent	
	15 Luftkvalitet, finkornet svevestøv	3,8	3,3	4	µg/m³	
	16 Valgdeltakelse, 2021	76,4	75,6	77,2	prosent	
	17 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2021	84	87	85	prosent (s,k)	
	18 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2021	57	61	62	prosent (s,k)	
	19 Ensomhet, Ungdata 2021	22	22	24	prosent (s,k)	
Helse- relatert atferd	20 Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2021	67	70	68	prosent (s,k)	
	21 Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	26	28	27	prosent (k)	
	22 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2021	51	46	43	prosent (s,k)	
Livet i nåtid	23 Røyking, kvinner	4,8	5,4	3,4	prosent (s)	
	24 Forventet levealder, menn	79,7	79,3	79,9	år	
	25 Forventet levealder, kvinner	83,2	83,2	83,8	år	
	26 Utd.forskjeller i forventet levealder	3,5	3,4	3	år	
	27 Fornøyd med helse, Ungd. 2021	71	71	69	prosent (s,k)	
	28 Psykiske pløger, Ungd. 2021	14	14	16	prosent (s,k)	
	29 Psykiske sympt./lidelser, 0-74 år	177	174	160	per 1000 (s,k)	

Tenkemåter i helsetjenesten

1990: Anderslandsutvalget:

Resultatfokusert ledelse/Målstyring

- ❖ Kostnadskontroll og Effektiviseringsfokus
- ❖ Industrimodeller / George Kenning (Aker)

1988-90 Managed Competition

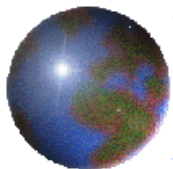
- ❖ *Alain Enthoven > Maggie Thatcher* (1979-1990) New Public Management, konkurranseutsetting
- ❖ Økonomiske insetiv, "Pengene følger pasienten"

Marked i helsesektoren, Refleksjoner:

- ❖ Hva slags insentiver driver helsearbeidere (-og forebyggere?)
- ❖ Pasienten: klient, konsument eller samfunnsborger?
- ❖ Individrettet testing, kontroll og retting
- ❖ Forebyggingsmarkedet, hvor er det?

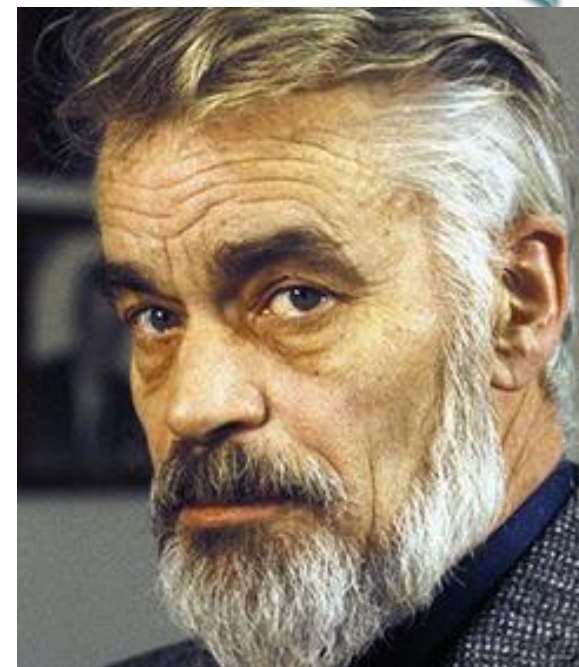

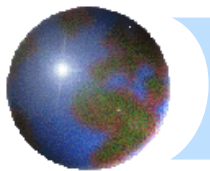
Profesjon - politikk, H.Dir. - H.Dep.

- ✚ Den sentrale helseforvaltning
 - ▣ Direktorat
 - ▣ Departement
 - ▣ Folkehelseinstituttet
 - ▣ Helseregistre
- ✚ Helseminister
- ✚ Helsedepartement
- ✚ Helsedirektorat vs Helsetilsyn

Torbjørn Mork
Helsedirektør
1972 - 1992

OECD Helseministermøte 1992

New Public Management? Or; - Governance?

Managed Competition

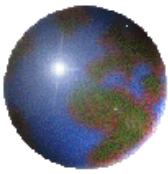
=New Public Management?

- Markedsutsetting
- Redusert statlig styring
- Anbud, avtaler, kontrakter
- Desentralisering
- Incentiver, gulrot/pisk
- Målstyring, KPI
- Instrumentelt, Rasjonelt

"Managed Cooperation"

= New Public Governance?

- Avhengighet mellom AV-delinger
- Løpende interaksjon
- Selvorganiserende
- Praksisfelleskap,
- Normer, tillit
- Autonomi
- Deliberativt, Demokratisk

Staffordshire Scandal

Up to **1,200** more patients died than would be expected between 2005-2008

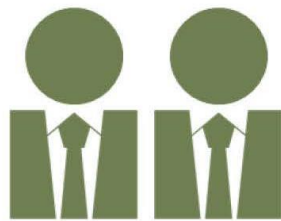
2 hospital sites at Mid Staffordshire

communications

37 weeks of evidence

807 qualified nursing, midwifery & health visiting staff at Mid Staffordshire

290 witnesses or statements to the inquiry

Mid Staffordshire's financial performance

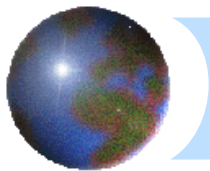

£13m spent by the Francis Inquiry to date (as of 5 February 2013)

£155 million annual turnover

£21 million cash support from the Department of Health in 2011/12

£18.8 million underlying deficit for 2012/13

Verdens beste helsevesen?

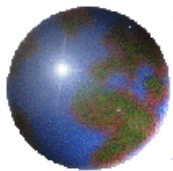
Kriterier:

- Universell dekning?
- Progressiv finansiering?
- Enkle, rettferdige betalingsssystem
- Valgfrihet
- Portåpnere Dørvoktere
- Legemiddelkostnader
- *Prioritering, Verdigrunnlag*

Which Country
Has the
World's Best
Health Care?

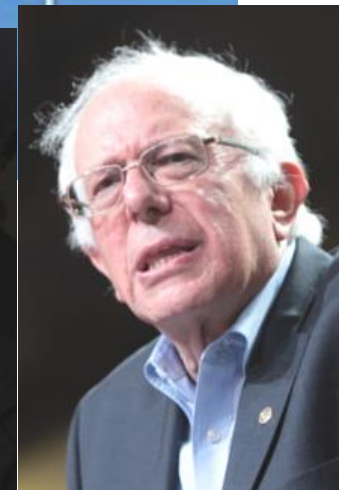
EZEKIEL J.
EMANUEL

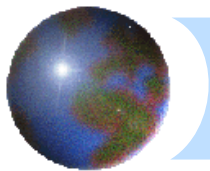

Norsk/Nordisk velferdsmodell

2 Februar 2013:

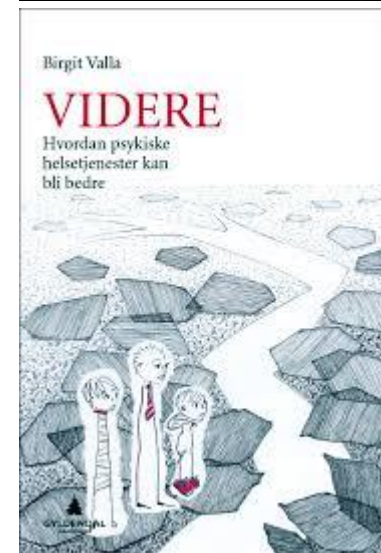
Å lytte til pasientene....

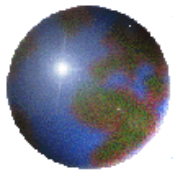

- **Vent (vekk?) med diagnosene!**
- **Spør Pasientene:**
- **Hva opplever DU som problem?**
- **Hva er viktig for DEG?**
- **KOR: Klient og Resultatorientering:**
- **Hvordan opplevde DU konsultasjonen?**

Psykolog
Birgit Valla

Psykiatrien; Mad in Norway...

Jan Olav Johannessen:

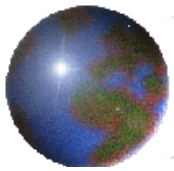
Modern understanding of psychosis: from brain disease to stress disorder. And some other important aspects of psychosis...

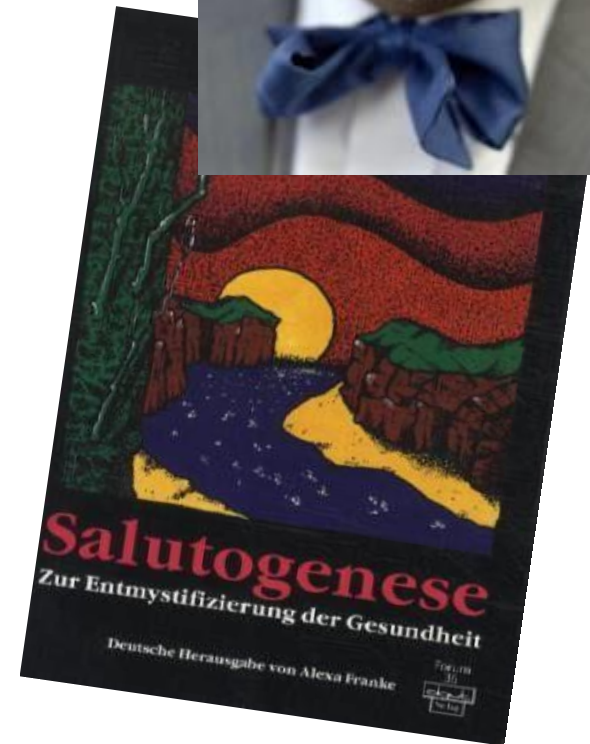
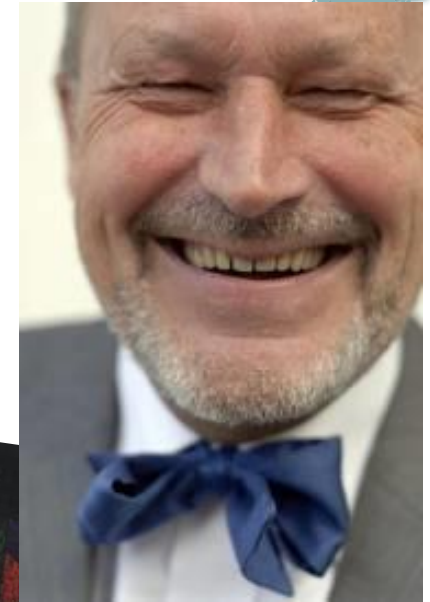
Birgit Valla

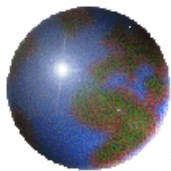

"Mad in Norway"

«Helsens Grunnstoffer»

En samhandlingsreform for pasienter!

Folkehelsemelding 2019: Gode liv i eit trygt samfunn;

➤ Ensomhet

➤ Inkludering

➤ Deltakelse

➤ Meningsfylt aktivitet

➤ Sosial ulikhet

➤ Utjevning

➤ Kompensering

➤ Prioritering

DAGENS
Medisin

Nyheter

Debatt

Pharma

DM Arena

DEBATT OG KRONIKK

Pasientene trenger en samhandlingsreform

Vi må tilrettelegge for møteplasser, boligfelleskap og meningsfylte fellesaktiviteter med naturopplevelser og kulturell aktivitet. Dette kan vi lykkes med hvis vi trekker pasientene med i løsningene som myndige medborgere.

Publisert: 2019-05-28 05:20

Werner Christie

Del:

Werner Christie

KOMMUNEHELSE-KOMMENTAREN: Werner Christie, lege og tidligere helseminister for Ap. Førstelektor ved BI og NTNU og fagansvarlig for Nasjonal Lederutdanning for Kommunehelsetjenesten ved BI

HVA ER OPPDRAGET til kommunehelsetjenesten? Leve hele Livet! På den måten som er viktig for deg! Dette er nå bestillingen fra våre myndigheter. Intet mindre. Det er et omfattende mandat, og det innebærer mye mer enn den yrkesrollen helsearbeidere og folk flest til nå har sett for seg for kommunens helseprofesjoner.

Selvhjelp som lavterskeltibud

SELF-HELP PLUS (SH+)

A GROUP-BASED
STRESS MANAGEMENT COURSE
FOR ADULTS

GENERIC SELF-HELP PLUS, VERSION 2.0, 2017
© 2017 WHO. ALL RIGHTS RESERVED. FOR INFORMATION ON THIS COURSE, VISIT
WWW.WHO.INTL/SHPLUS

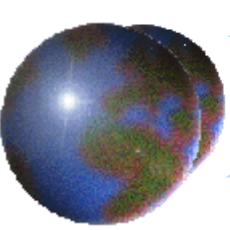

World Health
Organization

Self-Help Plus (SH+) is WHO's 5-session stress management course for groups of up to 30 people.

Delivered by supervised, non-specialist facilitators.
short training course
pre-recorded audio
illustrated guide.

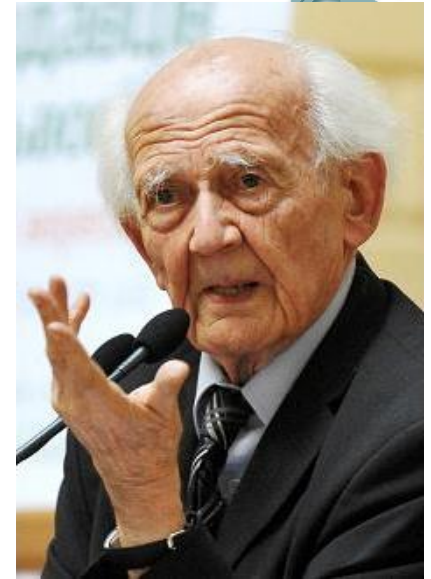
Suitable for all adults who experience stress, wherever they live and whatever their circumstances.

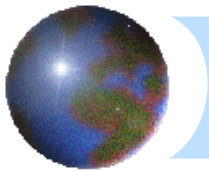
Individuell Frihet, - eller felleskap?

“It is not independence ,
But *inter*-dependence
that makes life worth living”

Zygmunt Bauman;
polsk sosiolog og filosof
(19 November 1925 - 9 January 2017)

<https://www.dagensmedisin.no/artikler/2020/10/17/pasientenes--eller-prosedyrenes-helsevesen/>

Pasientenes – eller prosedyrenes helsevesen?

For helseledere og fagfolk er det fortsatt nødvendig å bidra til å sikre en praksis der «pasientens helsetjeneste» ikke bare blir «prosedyrenes helsevesen». Personen er like viktig som pasienten.

Werner Christie

Publisert: 2020-10-17 — 05.47

Werner Christie

KOMMUNEHELSE-KOMMENTAREN:

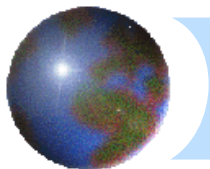
Werner Christie, lege og frittstående konsulent i selskapet World Health Connections

HELSEVESENET GJENNOMSYRES av kryssende tenkemåter som skaper floker for pasienter, profesjoner og politikere. Ingen vil være uenig i at vi skal ha «pasientens helsevesen». Men hva mener vi med det? For de fleste betyr det faglig optimale tjenester. Andre vil legge stor vekt på at personen som bærer en sykdom, skal ses og høres.

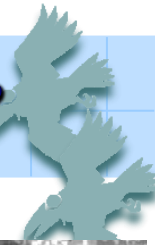
Altfor ofte opplever pasienter at vi ikke får dette til samtidig. De føler seg ikke alltid

ivaretatt som individer selv om behandlingen er god nok. Hvordan kan fagfolk og ledere løse dette dilemmaet?

PASIENTFORLØPENE. Vi har hele tiden søkt å bygge et kunnskapsbasert og profesjonelt

Nye styringsfilosofier for helsetjenesten?

✦ **New Public Governance** (*RAW Rohdes/Osborne*)

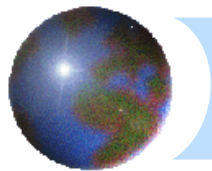
- ✦ **Sivilsamfunnets samfunnsbyggende rolle**
- ✦ **Tilrettelegging og fasilitering fremfor styring**
- ✦ **Tillitsbasert fremfor lover og kontrakter**
- ✦ **“Selvorganiserende inter-organisasjons nettverk”**

✦ **New Synthesis** (*Jocelyne Bourgon*)

- ✦ **Tilrettelegging fremfor styring**
- ✦ **Delegert, desentralisert fleksibel statlig påvirkning**
- ✦ **Fra “Brukere” til Borgere.**
- ✦ **Relasjonelt Nettverksbasert**
- ✦ **Samskaping med sivilsamfunnet**
- ✦ **Frivillig hjelp, selvhjelp, SAM-hjelp**
- ✦ **Systemperspektiv**

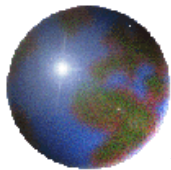

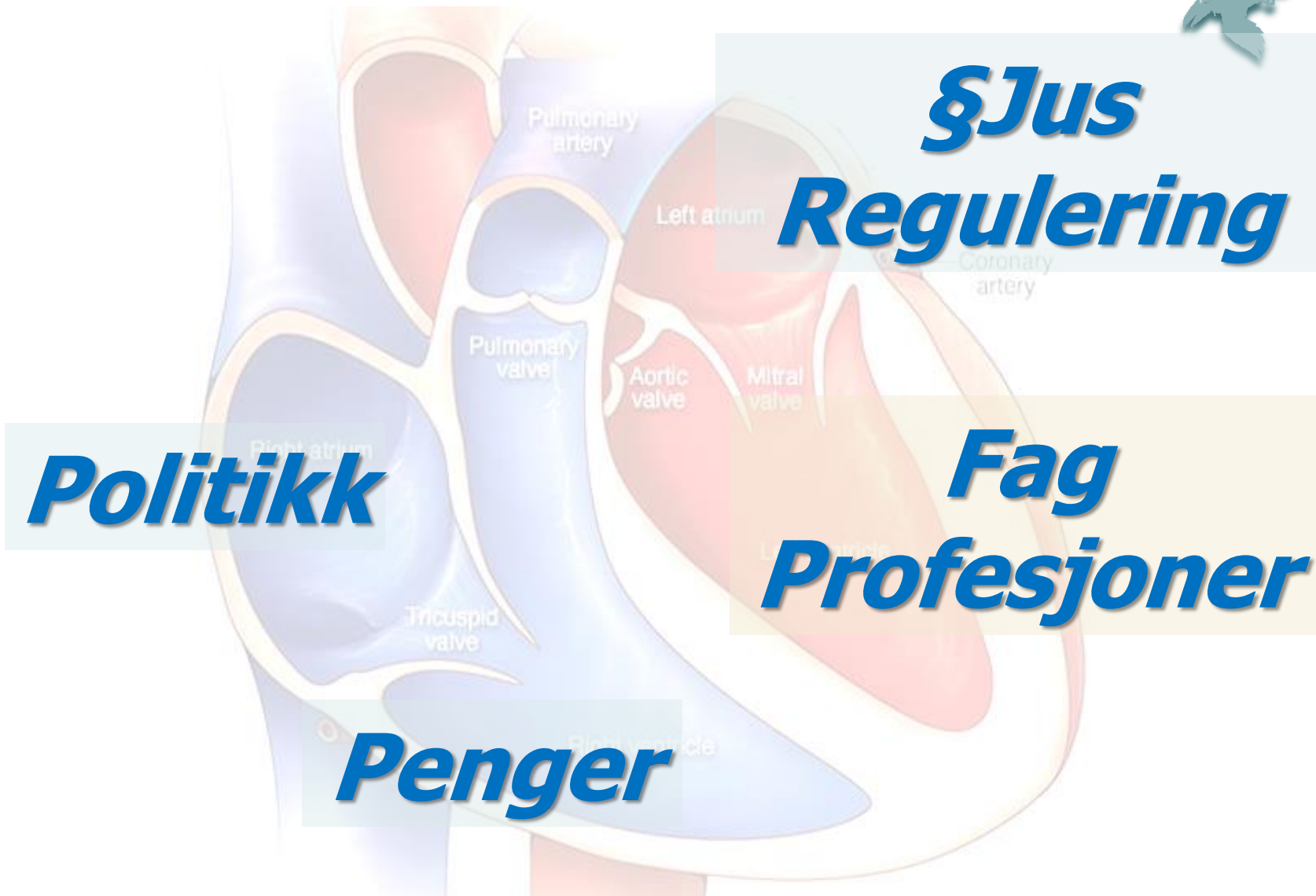
Noen pågående utfordringer:

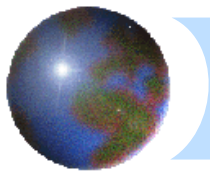

- ⊕ Hvem eier & Hvordan dele helsedata??
- ⊕ Fagfolks forhold til kvalitetsvurdering?
 - ⊞ Tillitsreform; - eller jussifisering?
 - ⊞ Legelisten.no
 - ⊞ Feedback informed treatment/KOR
 - ⊞ VS Diagnose og prosedyre styrt behandling?
- ⊕ Tilsynsformatene.
- ⊕ Fritt behandlingsvalg vs Likeverdighet
- ⊕ Er psykiatrien medisinsk eller sosialfaglig?

En Hjertlig metafor for Helsevesenet

Takk for oppmerksomheten!

Leve Helse-Norge!

